

Žene visokog pedagoškog obrazovanja u ulozi radnice, majke i domaćice

Vinković, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:913630>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-30**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Marija Vinković

**Žene visokog pedagoškog obrazovanja u ulozi
radnice, majke i domaćice**

Završni rad

Zadar, 2021.

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Marija Vinković

**Žene visokog pedagoškog obrazovanja u ulozi radnice, majke i
domaćice**

Završni rad

Studentica: Marija Vinković

Mentorica: mr.sc. Nensi Segarić

Zadar, 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Marija Vinković**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Žene visokog pedagoškog obrazovanja u ulozi radnice, majke i domaćice** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i na popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Zadar, 24. rujna 2021.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Ciljevi i svrha.....	2
3. Teorijska koncepcija rada.....	2
3.1. Žena i njezina pozicija u društvu i obitelji kroz povijest.....	2
3.2. Stalan posao i kućanski poslovi.....	3
3.3. Slobodno vrijeme žene.....	3
3.4. Pedagoško obrazovanje žene.....	4
3.5. Pomoć supruga ili partnera.....	4
4. Istraživačka pitanja	5
5. Metodologija i uzorak	5
6. Rezultati istraživanja i rasprava.....	6
6.1. Odnos visokog obrazovanja i kućanskih poslova.....	6
6.2. Balansiranje između stalnog posla i kućanskih poslova	11
6.3. Važnost i utjecaj kućanskih poslova i obitelji.....	14
6.4. Pomoć obitelji u obavljanju kućanskih poslova	17
6.5. Suprotstavljenost slobodnog vremena, obitelji i posla.....	20
7. Zaključak.....	22
8. Prilozi	24
8.1. Suglasnost.....	24
8.2. Kodna tablica.....	25
8.3. Protokol.....	26
8.4. Podaci o sugovornicama.....	28
9. Literatura	29

Žene visokog pedagoškog obrazovanja u ulozi radnice, majke i domaćice

Sažetak

Javna i privatna sfera u životu zaposlene, visokoobrazovane žene i majke često se međusobno prožimaju. Žene preuzimaju odgovornost na sebe o brzi za djecu i kućanstvo uz svoj stalan posao te je za to vrlo važna dobra organizacija vremena. Svrha rada je istražiti kako se žene nose s količinom posla koji im je pripisan prema spolu i onime što je njihovo zanimanje te kako balansiraju s količinom obaveza. Korištena je kvalitativna metodologija koja se sastoji od 6 polustrukturiranih intervjua kako bi se dobio dublji uvid u tematiku istraživanja. Rezultati ovog istraživanja najprije pokazuju kako žene uz poslovne obaveze i poslove u kućanstvu najviše vremena pridaju svojoj obitelji. Duže, visoko obrazovanje omogućilo im je stjecanje više samopouzdanja koje im uvelike pomaže u shvaćanju i izvršavanju obaveza. Također, sugovornice smatraju kako je većina odgovornosti o kućanstvu i djeci na njima što se povezuje sa tradicionalnom raspodjelom poslova između muškaraca i žena. No, slobodno vrijeme je također vrlo bitno u životima sugovornica te odbacivanjem određenih poslova dobivaju više vremena za obitelj i razne aktivnosti nevezane uz domaćinstvo i posao.

Ključne riječi: visoko obrazovanje, žene, majčinstvo, raspodjela poslova, raspodjela odgovornosti

Women of higher pedagogical education in the role of worker, mother and housewife

Abstract

The public and private spheres in the lives of employed, highly educated women and mothers are often intertwined. Women take responsibility for child care and the household in addition to their permanent job and good time management is very important for this. The purpose of this paper is to investigate how women cope with the amount of work assigned to them by gender and what their occupation is, and how they balance the amount of responsibilities. A qualitative methodology consisting of 6 semi-structured interviews was used to gain a deeper insight into the research topic. The results of this research first show how women with business commitments and household chores spend the most time with their families. Longer, higher education has enabled them to gain more self-confidence which greatly helps them in understanding and fulfilling obligations. Also, the interlocutors believe that most of the responsibility for the household and children is on them, which is associated with traditional economic affairs between men and women. However, free time is also very important in the life of the interlocutors, and by rejecting certain jobs they get more time for the family and various activities not related to the household and work.

Key words: higher education, women, motherhood, division of labor, distribution of responsibilities

1. Uvod

Počeci obitelji svakako uključuju primitivno formiranje patrijarhata s obzirom da su ljudi u lovačkim i sakupljačkim društvima preživljavala tako što su većinom snažni muškarci odlazili u lov te su bili zaduženi za javne i obredne položaje (Giddens, 2007). Žena je bila zadužena za djecu i brigu o ostalim potrebama cijele obitelji. Razlika između spolova, odnosno roda kao biološke razlike uvelike utječe na raspodjelu i nejednakosti u društvu između muškaraca i žena definiranih odmah pri rođenju. Raspodjela poslova bila je uvjetovana fizičkom snagom. Iz toga proizlazi, u feminističkim teorijama, kako su žene, svojim rođenjem izravno povezane uz rađanje i brigu o djeci, dok s druge strane, muškarci nisu već su vezani za fizički teže poslove. Oni su toga oslobođeni što je prethodilo svim drugim nejednakostima na temelju roda u društvu (Galić, 2004).

Feministička razmatranja većinom objašnjavaju reprodukciju dualiteta kuće i posla, muškog i ženskog načela i odnosa, gdje su muškarci dominantne, moćne, vodeće figure, a žene su lišene moći, u većini slučajeva nemoćne i pod kontrolom muškarčeve moći (Galić, 2002). 60-ih godina prošlog stoljeća dolazi do sve većeg zapošljavanja među ženama na području razvijenijeg Zapada što je ujedno značilo i povećanje broja obitelji gdje su oba roditelja zaposlena. Tako žena odjednom postaje i jedna od hraniteljica obitelji i osoba koja se brine za zadovoljavanje potreba u obitelji, te je primorana rasporediti svoje vrijeme između stalnog posla i obaveza u kućanstvu i obitelji (Čudina-Obradović, Obradović, 2000). Takvim velikim preokretom gdje žena više nije usredotočena samo na obitelj, obiteljske i kućanske obaveze dovodi do sukoba uloga koji se pokušava „objasniti neravnopravnom raspodjelom opterećenja obiteljskim i kućnim poslovima“ (Čudina-Obradović, Obradović, 2000). Žene više nisu samo kućanice, domaćice, već se njihovo područje rada iz privatne sfere širi u javnu sferu te se obujam posla povećava. Istodobno primorane su obavljati kućanske poslove i dužnosti koje ih vežu uz stalan posao što često dovodi do manjka slobodnog i osobnog vremena, pa tako i vrijeme koje se provodi s obitelji i djecom.

Nadalje, poslovi u odgoju i obrazovanju se od ranije podrazumijevaju kao tipično „ženski poslovi“ (Leinert Novosel, 2018) kao i poslovi koji se odnose na njegovanje i brigu. Takve spolne podjele rada počivaju na činjenici da su žene kroz povijest bile primarno odgovorne za odgoj i brigu o djeci jer su djeca uz žene vezana više biološki nego prema muškarcima što je kasnije oblikovalo tip posla koji je žena mogla obavljati (Galić, 2011).

1. Ciljevi i svrha

U ovome radu bavit ću se ulogama visokoobrazovanih žena koje rade u pedagoškim ustanovama, balansiranju njihova stalnog zanimanja i kućanskih obaveza što uključuje i brigu o vlastitoj djeci. Cilj rada je ispitati iskustva visokoobrazovanih, zaposlenih majki i supruga u javnoj i privatnoj sferi njihova života. Javna sfera uključuje njihovo stalno zaposlenje u državnim pedagoškim institucijama, dok privatna sfera obuhvaća njihovo vrijeme provedeno kod kuće, ali i izvan kuće kroz slobodne aktivnosti. Također, pokušat ću istražiti pomaže li ženama njihovo pedagoško obrazovanje u odgoju vlastite djece i o brizi o vlastitom kućanstvu. Svrha rada je istražiti kako se žene nose s količinom posla koji im je određen prema spolu i onime što je njihovo zanimanje te kako balansiraju s količinom obaveza.

2. Teorijska koncepcija rada

3.1. *Žena i njezina pozicija u društvu i obitelji kroz povijest*

Patrijarhat je ono što slijedi iz rodnih nejednakosti te je takav način organizacije jedan od najčešćih u društvu. Prema Galić (2004), patrijarhat se temelji na materijalnoj bazi koja je sadržana u kontroli muškaraca nad ženama i njihovim poslovnim mogućnostima i u njihovom ograničavanju seksualnosti. To se najviše očituje kroz heteroseksualni brak. Nadalje, ženama se kroz povijest uskraćivala bilo kakva uključenost u javnu sferu rada (samo određena zanimanja), te im se otežavao ulazak u javnu sferu gdje su muškarci dominirali u politici, u državi, na vlasti i tako dalje (Galić, 2004). Danas je ovakva nejednakost puno ublaženija i žene imaju veću ulogu u javnoj sferi nego što su imale donedavna. U modernom patrijarhatu u društvu žene imaju ekonomska prava na rad izvan kuće, no to im ne donosi jednaku zaradu i nagrade kao muškarcima (Galić, 2002). Uključenije su u više zanimanja koja su nekada radili samo muškarci, nisu izričito vezane samo uz obitelj, imaju veće pravo glasa te se očita nejednakost između spolova uvelike smanjila. No, još uvijek su vidljivi tragovi dugogodišnje nejednakosti i patrijarhata koji je godinama kontrolirao uloge i statuse u društvu.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Muškarci i žene 2021. u razdoblju od 1960. do 2020. godine vidljiv je porast upisanih ženskih studenata na visoka učilišta u odnosu na muške studente. No, takav porast i konstantan veći broj žena na sveučilištima od muškaraca nije pokazao veće promjene kako u kućanstvima tako i na tržištu rada s obzirom na višu razinu školovanja žena od muškaraca i raspodjelu poslova. Žene su danas visokoobrazovanije, no patrijarhat je i dalje prisutan iako prikriveniji. Prema Tomić-

Koludrović, Petrić, Puzek, Zdravković, (2018) većina ispitanika dijeli stav da postoje neravnopravnosti na poslu i na tržištu rada između žena i muškaraca, u korist muškarcima odnosno da su muškarci bolje plaćeni, da lakše napreduju na poslovima nego žene te da su žene te koje će češće dobiti neopravdani otkaz. Žene se usmjerava na obrazovne discipline koje se vode kao najprimjerenije za žene što uključuje odgojno obrazovna zanimanja, njegovateljice, sekretarice i slično, dakle, žene su svakako usmjerene u spolno tipizirana zanimanja prema modelima tradicionalnih spolnih uloga (Galić, 2011).

3.2. Stalan posao i kućanski poslovi

Unatoč velikom odmaku od tradicionalne uloge žene, neke zadaće koje žena i danas obavlja su ostale upisane kao ženski poslovi, većinom kućanski, te se podrazumijeva da će ih žena obaviti, a ne netko drugi. Zaposlene žene većinom nisu oslobođene tereta i brige oko djece i kućanskih poslova te tako tehnički rade dva posla od kojih je samo jedan plaćen (Galić, 2002, prema Tomić-Koludrović, Kunac 2000; Šikić-Mićanović, 2001; Topolčić, 2001). Nadalje, istraživanja su pokazala da se u većini kućanskih zajednica obitelji i dalje pridržavaju tradicionalnih, patrijarhalnih raspodjela kućanskih poslova gdje zaposlene žene obavljaju dvije trećine poslova u domaćinstvu (Bartolac, Kamenov, 2013, prema Lennon i Rosenfield, 1994; Coltrane, 2000; Bartley i sur., 2005) odnosno žene obavljaju „ženske poslove“ poput kuhanja, glačanja, pranja posuđa, pranja rublja, čišćenje kuće, a muškarci obavljaju tradicionalno „muške poslove“ kao što su održavanje automobila, popravci u kući iako su vidljivi pomaci odnosno žene su se približile ravnopravnosti u nekim „muškim poslovima“ (plaćanje računa), pa i obratno (kuhanje ručka) (Tomić-Koludrović, Petrić, Puzek, Zdravković, 2018). Iako je u Europi kroz 20. i 21. stoljeće vidljiv porast stope zaposlenosti žena i dalje su ti poslovi tradicionalno „ženski poslovi“ odnosno usmjereni su na zdravstvo, socijalnu skrb i obrazovanje gdje su žene većinski zaposlenici te su plaćene niže od prosjeka. Takva segregacija na tržištu rada pokazuje da su žene još uvijek te koje obavljaju većinu kućanskih poslova i nose većinu odgovornosti za brigu o djeci i njihovom odgoju (Bertek, Dobrotić, 2016).

3.3. Slobodno vrijeme žene

Nadalje, žene su uključene u svaki dio obiteljskog života te uz svoj stalni posao i obaveze u kućanstvu dolazi do manjka vremena za vlastito slobodno vrijeme. Žene odnosno majke drugačije shvaćaju pojam slobodnog vremena kao na primjer posao i radnu aktivnost dok muškarci, s druge strane, slobodno vrijeme doživljavaju baš kao slobodno vrijeme. Također, žene, majke su te koje za razliku od muškaraca odnosno očeva svoje slobodno

vrijeme opisuju u manje pozitivnom smislu jer odgoj djece i briga o kućanstvu i kućanskim poslovima većinom podrazumijeva da se odvija tijekom dana odnosno u vremenu kada nisu na poslu i koje muškarci doživljavaju kao svoje vlastito slobodno vrijeme (Berc, Kokorić, 2012). Majke stavljaju interese svoje obitelji odnosno interese djece i muževa ispred svojih vlastitih interesa što također dovodi do manjka vlastitog slobodnog vremena te na kraju i do nezadovoljstva o svom slobodnom vremenu (Berc, Kokorić, 2012, prema Larson, Gillman i Richards, 1997). Prema istraživanju Tomić-Koludrović, Petrić, Puzek, Zdravković, (2018) vidljivo je kako muškarci odnosno supružnici ili partneri imaju prosječno više slobodnog vremena za sebe i svoje slobodne aktivnosti. Galić (2011) navodi kako su žene u periodu koje bi trebalo biti njihovo slobodno vrijeme ipak okrenute kući i djeci, no ipak nešto manje nego li ranijih godina. Žene se sve više okreću brizi o sebi odnosno osobnom izgledu što također potvrđuje stereotip da žena mora izgledati lijepo u svakom trenutku.

3.4. Pedagoško obrazovanje žene

Biti roditelj je vrlo kompleksna uloga u životu žene (i muškarca) koja zahtijeva puno odricanja. Za takvu ulogu majke i očeve nitko ne priprema već dolazi do spontanog odnosno prisilnog učenja kroz vlastitu praksu. Jurčević Lozančić i Kunert (2015) navode kako „kompetentan roditelj razmišlja o odgoju svojega djeteta kao o izazovu koji može i zna prihvatiti te izazovu kojemu je dorastao jer posjeduje za to potrebne vještine“. Pedagoški visokoobrazovane žene su već kroz svoj studij stekle određene kompetencije kroz metodiku i praksu odgoja te samim time u ulogu majke ulaze s određenim iskustvom koje im može pomoći u daljnjem odgoju vlastite djece. No, unatoč obrazovanju i stjecanjem teorijske podloge o odgoju, praksa odnosno iskustvo rada s djecom različitih uzrasta u odgojno-obrazovnim ustanovama uvelike pomaže odrediti i zaključiti što je potrebno za dobar odgoj vlastite djece. Također, prema istraživanju Tomić-Koludrović, Petrić, Puzek, Zdravković, (2018) većina odraslih potvrđuje kako „su žene po svojoj prirodi sposobnije odgajati djecu“ što se također veže za tradicionalnije shvaćanje pristupa odgoju djece.

3.5. Pomoć supruga ili partnera

U vremenu industrijalizacije način života je bio vrlo određen rodnim ulogama tako što je muškarac bio „hranitelj“ i „radnik“, a žena okrenuta prema „majčinstvu“ i „kućanstvu“ (Galić, 2011). Kao što je ranije spomenuto kućanski poslovi i briga o djeci se tradicionalno smatraju „ženskim poslovima“, no u novije vrijeme dolazi do promjena. Očevi, postupno, sve više pomažu majkama pri odgoju i brizi o djeci iako i dalje ostaje stav da je to primarno ženski posao. Muškarci su većinom vezani za poslove izvan doma te su manje vezani za

brigu o djeci i njezi starijih (Leinert Novosel, 2018). Iako su žene prisutnije u obavljanju rutiniziranih kućanskih poslova i u brizi o djeci, muškarci su sve više uključeni u odgoj kao na primjer kroz igru s djecom, odvoženje djece u školu ili vrtić i slično (Tomić-Koludrović, Petrić, Puzek, Zdravković, 2018, prema Hochschild, 1989; Tomić-Koludrović i Kunac, 1999, 2000; Doucet, 2006; Baxter, Hewitt i Haynes, 2008; Baxter, Haynes, Western i Hewitt, 2013; Tomić-Koludrović, 2015).

3. Istraživačka pitanja

U ovome radu postavljena su tri istraživačka pitanja:

1. Istražiti kako visoko obrazovanje utječe na ispunjavanje uloge domaćice.
2. Ispitati odnos radnog vremena i slobodnog vremena kod zaposlenih visokoobrazovanih žena.
3. Ispitati dobivanje pomoći od ukućana

4. Metodologija i uzorak

Ovo istraživanje provedeno je u obliku kvalitativne metodologije kako bi se prikupili što relevantniji podaci na postavljena istraživačka pitanja s obzirom na tematiku te kako bi se došlo do jasnijih uvida u iskustva sugovornica. Istraživanje polazi od interpretativnog pristupa koje se temelji na razumijevanju osjećaja i mišljenja koje pojedinci odnosno sugovornice imaju u određenim situacijama (Halmi, Crnoja, 2003). Korištena je metoda polustrukturiranog intervjua gdje se omogućuje slobodna komunikacija između istraživača i sugovornica slična konverzaciji proširivanjem protokolnih pitanja što pridonosi jasnijem i dubljem uvidu u temu te na koncu i relevantnijim podacima. Metoda polustrukturiranog intervjua omogućuje dublje analiziranje problema istraživanja tako što može iz općih tema dovesti do nekih preciznijih koje mogu zanimati istraživača te je lakše doći do osobnih iskustava sugovornika (Potkonjak, 2014).

Izradom protokola koji sadrži tri tematske jedinice s određenim brojem pitanja u svakoj temi, odabran je uzorak od 6 sugovornica metodom snježne grude. Sugovornice su supruge, partnerice, majke maloljetne djece i visokoobrazovane žene zaposlene kao učiteljice i

dogojiteljice u pedagoškim ustanovama u Republici Hrvatskoj što uključuje dječje vrtiće, osnovne glazbene škole te osnovne škole (razredna nastava) općenito. Sugovornice su u dobi od 29 do 43 godina života te žive u bračnim (5) ili izvanbračnim (1) zajednicama u kućanstvu sa suprugom (partnerom) i djecom. Jedna od sugovornica kućanstvo dijeli sa svekrvom. Intervjui su provedeni uživo iako je bilo teško dogovoriti i uskladiti vrijeme održavanja intervjua zbog zaposlenosti sugovornica i organizacije u poslovnom i u privatnom području života. Također, pet sugovornica imaju partnera ili supruga koji je srednje stručne spreme te je zaposlen, dok jedna sugovornica ima visokoobrazovanog supruga koji je također zaposlen.

Intervjui su provedeni u skladu s etičkim načelima s naglaskom na zaštitu privatnosti i pravima sudionika te su sve sugovornice čiji su odgovor korišteni u istraživanju dale pismeni pristanak na sudjelovanje. Također, sugovornice su detaljno upoznate sa samom temom istraživanja te su imale pravo odustati u bilo kojem trenutku provedbe intervjua ili odbiti odgovoriti na neko od postavljenih pitanja. Na početku intervjua bila je zajamčena potpuna anonimnost korištenja podataka isključivo za potrebe ovog istraživačkog rada. Stoga su, tijekom analize podataka, umjesto imena sugovornica korištene oznake.

5. Rezultati istraživanja i rasprava

Analiza ovoga rada podijeljena je u pet tema¹ prema kodnoj tablici te se iz njih dobio dublji uvid u iskustva visokoobrazovanih zaposlenih majki i supruga u balansiranju i usklađivanju obiteljskih, kućanskih i poslovnih obaveza.

5.1. Odnos visokog obrazovanja i kućanskih poslova

Putem istraživačkih pitanja i pitanja u protokolu sakupila sam saznanja o iskustvima žena koje su dobile kroz studij i duže obrazovanje. Studij ima važnu ulogu u formiranju osobnosti pa tako i u formiranju navika o brizi za kućanstvo.

Studij koji su sugovornice završile većinom je trajao dvije do tri godine što je, pokazalo se, bilo dovoljno vremena da shvate što je zapravo njihova uloga i što se od njih očekuje u domaćinstvu. Za dobro snalaženje u bilo kojoj vrsti posla svakako je važno, uz činjenična znanja u radu, moći predvidjeti probleme, organizirati i planirati aktivnosti, također je važno

¹ Vidi prilog 8.2. – kodna tablica

razviti osjećaj za vrijednosti, ali i samopouzdanje iz kojeg proizlazi jasno izražavanje vlastitih stavova (Račić, 2013).

Mislim da sam dovoljno i sazrijela tijekom studiranja, pa sam neke stvari shvatila, da, okej, ja sam sad odrasla, završila sam fakultet, sad sam odrasla, to se sad od mene očekuje da neke stvari... Ne da se očekuje, nego prirodno je jednostavno došlo da se treba znati skuhati ručak i usisati kuću i oprati prozore. (S_1)

Pa ja mislim da mi je pomoglo, prvenstveno zato što smatram da sa 18-19 godina nisam imala uvid u to da ću ja sad jednom peć kolače i bit domaćica i vodit brigu o obitelji i sve. Da jednostavno samim tim što sam duže studirala i shvaćala taj fakultet kao nešto što će mi kasnije bit posao, da sam samim tim sebe nekako, ne znam kak da kažem, kao osobu i domaćicu, više sam se smatrala da sam kompetentnija za to. Znači, da ću moć to obavljati i biti žena i majka i sve. Samim tim zato što sam bila starija, samim tim što je duže trajalo obrazovanje, opet je osoba drugačije gleda na sve. (S_6)

Također, sugovornice su naglašavale kako ih je njihovo pedagoško usmjerenje tijekom studiranja, u teoriji naučilo ponešto o samom odgoju djece koji su kasnije uspjele prenijeti i na svoju vlastitu djecu. No, ipak, sugovornice govore kako je praksa odnosno iskustvo rada u odgojno obrazovnim ustanovama ipak najviše pripomoglo jer sami cilj takvog oblika stručnog osposobljavanja jest razvoj odgojno obrazovnih vještina (Lučić, 2007).

Samo moje zanimanje odgojitelj usko je povezano i s obitelji, a usko je povezano i sa djecom. Tako da sam ja kao odgojitelj i naučila kako biti dobra majka i svojoj djeci, ali i drugoj djeci kao odgojiteljica u vrtiću. (...) Nisam imala pojma kako se radi s jasličkom djecom jer te na faksu radi jedno, a drugo je kad te samo bace u vatru među 20 jasličara. Tako da sam ja u biti tamo izbrusila nekako to svoje, taj svoj nekaki, hmmm, svoju nekaku edukaciju za rad sa svojom djecom, znači je pomoglo mi je definitivno. (S_2)

To nešto povezano više možda s odgojem kući, mojom mamom ili ne znam, što sam vidjela u kući. Manje fakultet i ne bi rekla da je to uopće povezano, a možda smo mi koji imamo fakultet, možda malo više, kako bih rekla, upućeniji možda u odgoj, ako se to može, ali mislim da je to više, na kraju krajeva i smisao nego što te neko može sad tu puno nešto naučit. Mislim, ja sam na primjer, voljela i psihologiju i dan danas ja dignem knjige iz psihologije, pročitam o odgoju. (...) odgoj djeteta, da mi je jako puno pomoglo jer ja kad sam dobila dijete, ja sam već imala 12 godina staža. A unutar toga sam radila

sa djecom od 6 godina do 18 godina, pa čak i na fakultetu, a to iskustvo je stvarno, mislim... dijete malo je malo dijete, ali bez obzira na to sve ti to možeš nekako primijeniti na svoju situaciju (smijeh) tako da mislim da je dobro, da. (S_4)

Također, istaknula bih naglašavanje stjecanja samopouzdanja kod visokoobrazovanih žena koje su stekle tijekom studiranja koje im je kasnije pomoglo u formiranju osobnosti i snalaženju u poslovima u domaćinstvu.

Pa zato što mislim da time što sam završila faks, na faksu sam stekla više samopouzdanja i onda sam u tome, onak, kad sam odlučila bilo koju drugu stvar kroz život, ne samo domaćinstvo, sam, onak, znala da ja to mogu i samo trebam bit uporna u tome i onda zapravo u svemu tome tražim neko savršenstvo. Tako i u tom domaćinstvu. (S_3)

Pa možda, hmmm, spram nekih mojih kolegica konkretno koje nemaju, hmmm, ni više ni visoku stručnu spremu, smatram da imam više samopouzdanja i da imam pozitivniju sliku o sebi. Da nisam ograničena baš o tome da svaki dan, ne znam, moraš poslužiti, napraviti ovo, ono. (...) Da, mislim da pojam domaćica, što znači bit dobra domaćica, kad ti naučiš i svoje kod kuće, da smo mi jedno domaćinstvo. Da si sam možeš uzet (...) tako da, recimo neke kolegice s kojima se družim baš to rade, one su u tome i to im je jedino što im ide. (S_5)

Jedna od sugovornica se istaknula naglasivši primanja kao pozitivnu stranu studiranja koja joj je od velike važnosti za njezin obiteljski život. Naime, visoko obrazovanje donosi i veća primanja odnosno zaradu te tako i bolje uvjete za život mlade obitelji. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (2021) vidljivo je da su visokoobrazovna zanimanja najviše plaćena. Također, napominje kako je zbog njezinog zanimanja cijenjena i uključena u društvo drugačije od drugih ljudi te na to gleda kao još jednu pozitivnu stranu. Različita poznanstva mogu donijeti puno različitih mogućnosti u određenim situacijama.

Pa smatram da je na dobitku samim tim što, što zbog primanja koja su prvenstveno svima bitna, a onda i zbog toga što smo na drugačiji način uključeni u okolinu. Tipa samim tim što sam odgajatelj u vrtiću i moja djeca su tamo u vrtiću sa mnom i odmah je drugačije to. Više ljudi poznajem okolina je drugačija, jedino tako. (S_6)

No, sugovornice spominju i negativnu stranu studiranja tako što često objašnjavaju kako tijekom studija često nisu morale raditi kućanske poslove i voditi brigu o kućanstvu zbog obaveza na fakultetu koji je u tim godinama i u tome vremenu bio prioritet te su im, većinom majke na taj način, oslobađajući ih od kućanskih poslova, pokušale olakšati studentske dane. Tako one nisu mogle steći nekakvo iskustvo ili radne navike koje su ih čekale nakon završetka studija ili nakon sklapanja obitelji.

Žao mi je što, na primjer, što nisam ja više takog odgoja imala u svom djetinjstvu, zato što mi je mama bila samohrana majka, ovoga, hmmm... Najviše, u biti, je ona kuhala, a mi smo se posvećivale svojem obrazovanju. Naša predavanja su trajala od jutro do mraka na fakultetu. Znači, ujutro se dižeš u 6 sati, navečer se vraćaš u 8. Tako da se ja nisam imala vremena posvetiti nekim kućanskim poslovima. Tako da je to moja mama obavljala, a i znala mi je, reći prvo škola, a onda sve ostalo. (S_2)

E ja to nisam. A onda sam išla na fakultet. Meni je fakultet organiziran bio da sam morala svirati po danu, nisam mogla svirati noću. tako da je više manje meni dan bio organiziran radno, a nisam bila u stanu i nisam imala priliku gdje kuhati. Tako da sam opet bila u domu. I tako da moram priznati da tu jednu naviku kuhanja ja nisam imala kad sam, i mogu reći da je to upravo baš radi obrazovanja. Stvarno, je, je. Bila sam u Zagrebu i tamo nisam imala prilike ni vremena. (S_4)

Svakako da, zato što, hmm, išla sam u gimnaziju, znači sama ta škola je bila malo teža i ovaj, na učiteljski fakultet s tim da, ovaj, uvijek nisam, mama mi je govorila ne moraš ti, ne moraš ti ja ću, tako da kad sam se udala tek sam tad postala i domaćica i žena i majka i sve. (S_5)

Dalje, kada je još uvijek riječ o učenju i stvaranju navika u kućanstvu, sugovornica navodi kako je učila i stvarala svoje navike oko poslova u kućanstvu. Navodi odrastanje u mnogobrojnoj obitelji gdje je raspodjela odgovornosti bila prisutna većinu vremena.

Pa ne znam ja sam odgojena zapravo u mnogobrojnoj obitelji. Mislim da je to zapravo me više kreiralo kao neku samostalnu domaćicu jer smo dijelili odgovornosti prilikom odrastanja. (S_1)

Također, druga sugovornica navodi navike svoje obitelji dok je bila mlađa kao iskustvo koje joj je pomoglo da lakše prevlada, shvati i nauči što je najbolje za njezinu obitelj.

Ja sam naučena i od kuće da, jel, tako sam odgajana da se mora jest, pa ne možemo jest sendviče i živjet od juhe jednom tjedno da se skuha. Mislim, meni je to bez veze i onda to onako, šta ja znam, muž je fitnes trener, pa tu se pazi i na tu zdravu neku prehranu. (S_3)

S druge strane, dvije sugovornice navode kako su ipak u mladosti bile pošteđene učenja o kućanstvu te su takve navike morale same svladavati tek kad su postale samostalne i osnovale vlastite obitelji. Naglašavaju kako im je to otežalo novonastale situacije u kojima su bile još neiskusne.

Mislim da to nije znatno utjecalo na nekako znanje o domaćinstvu, jedino što smatram da sam trebala s takvim poslovima započeti ranije. Ovoga, znači u nekakoj dobi od recimo 15-16 godina. I da mi je trebala moja mama više pokazat. (S_2)

Naravno da je bilo zakinuto zato što nisam, hmmm, em nisam morala, a i onda sam sama, sve sam morala sama učiti u stvari. (...) Pa vjerujem da je, sada sam sve u jednom. Mi žene smo ne tri u jedan nego, ne znam koliko u jedan (smijeh). (S_5)

Na pitanje što misle kako ih okolina doživljava kao visokoobrazovane zaposlene žene koje ujedno vode i domaćinstvo dale su različite odgovore. Najčešći odgovori su bili da nisu zainteresirane za tuđa mišljenja, mišljenja okoline i stereotipe koji prevladavaju te da to nema utjecaj na njih što se može povezati sa visokim samopouzdanjem koje su stekle.

Pa možda i smatra (manje dobrom u kućanskim poslovima)(...) Ne kažem da ja sad dva puta godišnje perem prozore, naravno tu dašćicu kad je prljavo od kiše, smeće ili prašno, obrišem. Kažem, kuća nam je od ulice, prozora dva u visini pogleda tako da garantiram da svaki, ne znam koji prolaznik, da je barem pogledao i pomislio isuse gle kak je ovo prljavo, ali ono who cares, baš me briga šta će neko reć. Meni je to super, ja iznutra ne vidim da je prljavo (smijeh). Obrišem ja, ne kažem da je prljavo, ali ne opterećujem se s tim. (S_1)

O da, o da, pogotovo moje kolegice s posla koje na pauzi pričaju o pravljenju kolača, o tome šta su skuhalo preko tjedna (...) ali definitivno doživljavam osudu od strane kolegica s posla. Nije to nekaka izravna osuda, ali su dovoljne preokretanja očima ili

ono, ne znaš kak se pravi ledeni vjetar, pa ne znam. Ne znam jer nisam imala vremena kao ti naučit kak se pravi ledeni vjetar, a iskreno ni ne zanima me. (S_2)

Mene, u mom slučaju kad me upoznaju, onda vide kak ja radim bašću i tak pečem kolače minimalno dvaput tjedno i da svaki dan kuham ručak, dakle od 7 dana ja kuham 6 dana ručak. Znaš ono, onda tak upoznaju mene i vide da to tak zapravo nije i da to uopće, da su to možda nekakve samo, šta ja znam, nekakva mišljenja određenih ljudi za koja onak, zapravo me boli briga (smijeh). (S_3)

Ali mislim da možda ljudi misle da žene ako rade i sve, da se od njih zapravo očekuje da su one domaćice, ali ne da su toliko dobre kao ove žene koje su skroz kod kuće. Mislim da to dosta ljudi tako misli, bez obzira na, pogotovo zapravo, mislim da je, da imaju predrasude da žene što su obrazovanije da su kod kuće neuredne, da su lošije domaćice. (S_6)

Jedna sugovornica se istaknula sa svojim doživljajem okoline i kako nju okolina doživljava s obzirom na njezinu stručnu spremu i zanimanje. Naime, kao školovana osoba u pedagoškoj struci slovi kao osoba koja može dati dovoljno informacija u određenom području ljudima koji nemaju dovoljno informacija o onome što ih zanima te to smatra kao pozitivan stav okoline prema sebi.

Puno mi se majki koje imaju i više djece od mene obraćaju na primjer, za savjete. Puno roditelja koji su i starije životne dobi od mene traže savjete u ponašanju, na primjer nekog djeteta kad ne mogu izać na kraj s njim kod kuće. Teta što da učinim s njima, ajmo se dogovorit. Tako da u biti i sama potičem tu suradnju. (S_2)

5.2. Balansiranje između stalnog posla i kućanskih poslova

Organizacija obaveza tijekom dana ključna je zbog mogućnosti izvođenja svih poslova na vrijeme bez mogućih komplikacija. Sugovornice naglašavaju kako su često umorne nakon toliko obaveza što na poslu, što u kućanstvu te da ponekad nemaju vremena za sve što su isplanirale. Dan im je u potpunosti organiziran te smatraju kako bez organizacije svakodnevnih poslova i planova ništa ne bi dobro funkcioniralo i bilo izvedivo bez da se nešto izostavi. Tako navodi i Leinert Novosel (2018) da žene dominiraju u organizaciji obiteljskih druženja i kućanskih poslova, brige o djeci i vlastitom poslu te također govori kako nedostatak partnerske pomoći pri obavljanju poslova opterećuje ženu.

Hmm, znači, onda popodne nekaka obavljanja zadaće, čekam drugu kćer da dođe iz škole, opet zadaća jer se ja ne stignem ujutro pozabaviti njome i njezinom zadaćom jer idem raditi. (S_2)

Nekad dođem s posla kad je njih 30 u vrtiću i svi pričaju u isti glas i postavljaju pitanja. Ja sam psihički umorna, ja se moram, moram malo odmoriti. A nekad mi bude na poslu super jer su sva djeca odlična i nekad mogu letjet po kući i obavljat sad sve. Sve ovisi od dana do dana. (S_2)

Meni je, hmm, meni je recimo, hmmm, odradim svoj posao i kad dođem kuć sam domaćica i kad odradim sav posao koji moram u kući i kad stavim dijete na kraju dana spavat onda radim posao još za školu. (...) to mi je, preteško mi je zato što moram do koje doba u noći sjedit. Neispavana sam i to mi onda predstavlja problem zato što želim bit dobra i na jednom i drugom području i onda se prebijem (smijeh). (S_3)

Jedna od sugovornica se istaknula te opisuje svoju dobro organiziranu svakodnevicu u kojoj stigne napraviti većinu posla te se uz to i odmoriti.

Jedino ako je neka izvanredna situacija, imam neki svoj raspored uz kojeg dobro funkcioniram, čak imam neki ja ne znam (...) ne čak imam neki ovako navečer, to kako je mala sve veća, sebi sam odredila da što napravim dok ona legne, više manje je to to. Da imam neko slobodno vrijeme jer vidim da mi je to potrebno, a dan je za rad, a večer je za odmor ako si cijeli dan radio. I onda nekako pokušavam što više toga napraviti po danu da navečer mogu jedno sat vremena, recimo da ono stvarno sam slobodna, da mogu nešto pročitati knjigu, pogledati televiziju, eventualno nekog nazvat, popričati ili šta ja znam, ako sam sama gušt mi je. Eto, u tom stilu. Tome težim jer dosad mi je dijete bilo malo pa, mala djeca to je već druga priča. Tu se već puno manje. to je dosta zahtjevno i ja imam sreće što ja tako malo radim, da nije sve bi ovo drugačije izgledalo. (S_4)

Nadalje, glačanje je često posao koji traje duže vremena te zahtijeva puno koncentracije. Većina sugovornica je glačanje odjeće napomenula kao posao koju nastoje namjerno izbjegavati iz razloga što smatraju da je to gubljenje vremena te da je glačanje određenih komada odjeće i kućanskih tkanina nepotrebno te radije to vrijeme koje bi provele glačajući provode sa obitelji ili u obavljanju drugih kućanskih poslova.

Peglam samo nužno. Prije sam peglala više toga, ali to bi mi uzela mojih sat vremena navečer. I to si ne želim jer nemam baš ni takvu odjeću. Kad trebam baš neku odjeću, neku košulju što se baš vidi onda da, ali ovako kuhinjske krpe, lancune što sam prije radila, to sam si dala slobodno vrijeme. Jesam, to sam prije radila, to više ne postoji. (S_4)

Meni to nije bitno, dok recimo, opet ću se vratit na te neke moje kolegice koje su domaćice koje sjede i peglaju, glačaju po 12 sati i mora bit sve. Znači meni to tako ne mora bit u ormaru. Meni je to, dobro nije razbacano, ali ono. (S_5)

Prisutnost djece tijekom dana i briga o njima svakako otežavaju izvođenje kućanskih obaveza. Djeca zahtijevaju konstantan nadzor te malo zahtjevniji i teži poslovi za majke odnosno žene postanu teže izvedivi. Jedna sugovornica objašnjava kako takve poslove tijekom dana izbjegava te to vrijeme provodi s djecom, a poslove ostavlja za kasnije što potvrđuje činjenicu da su žene još uvijek te koje odrađuju većinu kućanskih poslova te, uz to, vode brigu o djeci (Bertek, Dobrotić, 2016).

Tek kad djeca zaspu onda ja napravim što nisam mogla uz njih, tipa suđe ili peglanje, glačanje, odnosno kako već, tako neke stvari koje ne mogu uz njih. (S_6)

Nadalje, smjenski rad je nešto što također određuje organizaciju poslova. Naime, ispitane sugovornice zaposlene su u vrtićima i osnovnim školama te samim time nisu vezane za osmosatno dnevno radno vrijeme već provode kraće vrijeme na poslu te dio obavljaju kod kuće. Većina sugovornica naglašava kako im takvo, kraće radno vrijeme odgovara.

A u jednu ruku blagoslovljena i sretna što imam posao koji imam koji ne zahtijeva kažem, potpuno odsustvo toliko dugo pa se pa imam dovoljno vremena, odnosno ostaje mi dovoljno vremena u danu da uspijem sve obaveze rasporediti, da svi budu sretni i zadovoljni i ja na kraju, jel. (S_1)

Aha, pa ne, ja mislim da su oni na velikom dobitku zato što moje radno vrijeme, onako prijepodneva smjena, odradim do 1 sat najduže i ostatak sam kod kuće. Ja ne radim do 4, 5 sati, a i to što trebam radit, to onda odrađujem kad oni svi spavaju. Tako da oni ne trpe, ja sama trpim u cijeloj toj priči. Dajem sebe, snosim taj teret toga da svi budu zadovoljni. Sad jesam ja zadovoljna, pa najčešće puknem (smijeh.) (S_3)

Aha, slušajte, ja konkretno stignem zato što ja radim 4-5 sati dnevno i ja zaista, ja mislim, evo, osobno mislim za sebe da bi bilo malo, čak pa sramota da ja ne stignem ako i radim do 4 popodne skuhat oprat i to. Ali da se razumijemo, ja u tome svemu nemam puno vremena. Meni je dijete kući, niko ga ne čuva. Znači ne ide u vrtić, ja nju izvedem van i odvedem ju u park, nekad više, nekad manje, ovisno koliko imam vremena, ali unutar onog mog vremena koje imam, ja stvarno stignem sve obaviti, ne mogu reći. (S_4)

(...)zato što radim 5 i pol odnosno 6 sati, tako da ja u svom sve stignem. Tako da mislim da to ne utječe, da nisu zakinuti. (S_5)

Postoje i iznimke, kao na primjer razlike u organizaciji radnih navika tijekom jutarnje ili popodneve smjene, te također tijekom dežurstava.

Imam sreću što radim jedan tjedan ujutro i jedan tjedan popodne. S tim da se onda, kad taj tjedan radim ujutro, više moram spremati kod kuće. A taj tjedan popodne mi je ipak laganiji tempo, onda se više posvećujem svojoj djeci. (S_2)

Pa mislim da stignem zapravo obaviti jer imam šestosatno radno vrijeme tako da mogu. Jedino, na primjer, kao kad radim pune smjene kao ovaj tjedan onda ne stignem puno toga napraviti jer mi je onda, budem po 10 sati na poslu, ali inače ovako stignem sve. (S_6)

5.3. Važnost i utjecaj kućanskih poslova i obitelji

Na postavljena pitanja vezana za težinu radnih navika odnosno kako one utječu na sugovornice, najčešće su odgovarale kako najviše energije troše na kućanske poslove u odnosu na njihov stalni posao u pedagoškim ustanovama koji svakako ima mirniji tempo s obzirom na količinu vremena. Zbog još uvijek prisutnog tradicionalnog shvaćanja rodnih uloga, većina kućanskih poslova je još uvijek na ženama (Bertek, Dobrotić, 2016). Kućanski poslovi zahtijevaju veći fizički napor nego što to zahtijeva njihov posao učiteljice ili odgojiteljice. Sugovornice naglašavaju kako im je radno mjesto sličnije odmoru u odnosu na boravak kod kuće i količinu posla koje obavljaju.

Ahaaa, definitivno, definitivno na kućanske poslove, na organizaciju posla i života tu definitivno više energije. (S_1)

Da, da, oko kuće najviše, ma daaa. Na posao se idem odmoriti. Pa tamo mi je lijepo, onako uživam i tamo nemam tih dodatnih stvari koje moram odraditi. (...) kad ne moram ja to počistiti, a doma, haa, sve mene čeka (smijeh). (S_3)

Definitivno veću količinu energije trošim kući. Ovaj, ja se ovdje dođem odmoriti (smijeh). Ali to nisam vjerovala dok nisam, zato što sam ja uvijek kad sam bila sama odlazila kući umorna i trebalo mi je da dođem. Ja sad to nemam, niti na to ne pomišljam i čak bolje i izgledam (smijeh) i bolje se osjećam (smijeh). Ne znam kako je to moguće, ali dobro. Uglavnom, zaista se ovdje na kraju ispadne da se čovjek odmori. Ali barem tako je oko mog posla, znate šta, ja sidnem, a doma ne moš sist. A ovdje lijepo sjedim, pa malo sviram, pa ih slušam. Imam tog nekog praznog hoda recimo pa je odmor. (S_4)

Također, navode kako se često nađu u velikom stresu i nervozu tijekom obavljanja i u količini kućanskih poslova. Kućanski poslovi nisu obavezni poslovi, no svejedno izazivaju stres i potrebu za više odmora kod zaposlenih majki. Obavljanje kućanskih poslova uz plaćeni posao izvan kuće često izaziva unutarne žaljenje žena zbog takozvanog „prešutnog pristajanja“ na rodni poredak koji im se nameće od strane muškaraca (Derado, Petrić, Tomić-Koludrović, 2020).

Pa ne, ne pada mi to teško, nego jednostavno, onak razmišljam, to je život, to tak mora bit, tako je valjda svima, tako je meni. Jest da nekad bude teže, nekad si mislim da ću pregorjeti, a nekad ono, normalno, Bože. (S_1)

Ja sve stignem, samo što to je sve ono brzinski i ponekad puno stresa, stresa nervoze, ali ne smatram da je to da je to nekakav minus. (S_5)

Nekad možda se osjećam u tom trenutku loše jer to nisam napravila i bude mi dosta svega i ono želim, želim da mi je kuća čista u tom trenu, ali onda nakon 10min shvatim da neće svijet propast, da neće ništ bit ak se to nije napravilo. Jednostavno je svima tako i da dođe takav dan. (S_6)

Nadalje, na postavljeno pitanje osjećaju li se odgovornom za obavljanje svih kućanskih poslova, sve sugovornice odgovaraju potvrdno. Ovdje je također vidljivo odustajanje od cilja da se promijene tradicionalne podjele kućanskih poslova odnosno očita je pasivnost koja se može iščitati iz izjava gdje žene slobodno pristaju na izvođenje određenih poslova, što automatski prati i umanjivanje njihove zahtjevnosti (Derado, Petrić, Tomić-

Koludrović, 2020). Žena je danas, bez obzira što ima svoj stalan posao i zanimanje, još uvijek vezana za brigu i odgovornosti koje donose domaćinstvo i obitelj. Žena su samo proširile svoje interese i mogućnosti, no količine poslova su ostale jednake.

I da ja mislim da sam ja, dijelim kažem kućanske poslove sa suprugom, ali sebe smatram da sam nekako najodgovornija zato što neće suprug vidjet tri mrvice na tepihu nego ja ću vidit. Oni nisu sitničavi kao mi žene, nisu picajzle. Ali ja se smatram definitivno odgovornom što se toga tiče. (S_2)

Da, ja se za sve osjećam odgovorno. Da, osjećam se odgovorno ako mi biljka dobro ne izraste. (...) uopće ni ne razmišljam o tom suđu to samo napravim eto. A njemu je to proces koji traje sat vremena, a meni traje 10 minuta, jel. I onda to tako. Tak da, šta ja znam, ne mislim ja da je to sad neka pomoć. Možda sam nezahvalna al evo. (S_3)

Mislim, to je moja odgovornost, šta ja znam, ja sam majka, ja to moram vodit računa o tome i to mora funkcionirat, to bi bio kaos. To ne bi funkcioniralo nikako, to nema ko ako ja to ne napravim. A moj muž, nije sad ono tip da će on to sve, mislim on je još i super kakvih ima, mislim on će skuhat... veliko olakšanje. (S_4)

Čuj, osjećam se odgovornom. Znam da to mislim da moram, to je neko napisano pravilo da to žena radi, jel tako, ali opet ako ne napravim znam, ako neće nitko, neće nitko. Napraviti ću drugi dan, tako da mi nije to baš ono... tlaka, problem kako bi rekla. Da sam sad, ne znam, opterećena s tim. (...) Da ako se nešto ne stigne, da, napraviti će se drugi dan. (S_5)

Iako oni pomažu, ali na kraju, na kraju ja operem suđe i ja ću ovo sve na kraju napraviti, ali ako su oni sami, onda će to obaviti oni. (S_6)

No, odgovornosti koje je na njima nisu svjesne samo one već i ostatak obitelji odnosno kućanstva računa na njihov način brige i organizacije.

Pa opet evo, opet, već sam spominjala nekoliko puta, ali mislim da ne, nisam sad ja jedina odgovorna. Ali mislim da se od mene onako, ajmo reć, da imam nekakav takav status u obitelji (smijeh). Da se mene pita za kuhanje kad si neko nešto smisli, jel može to za sutra onda ja kažem može. Onda se to napravi ili ja kažem ja to baš ne

volim onda se poslušati što ja kažem. Kao, očekuje se ako ja nešto kažem ili netko kaže, kao da se očekuje neki blagoslov moj. (S_1)

Vrijeme koje provode s obitelji najčešće navode kao najbitniju stavku tijekom dana. U tom vremenu ne razmišljaju o kućanskim ili poslovnim obavezama već su usmjerene samo na obitelj, jer smatraju to najvažnijim od svega drugoga.

Kad je ručak gotov oko 2 sata odlazim po dijete u vrtić, dolazimo kući, malo se odmorimo, podružimo. U 3 sata suprug dolazi s posla također se s njim malo popričamo, malo sjednemo, odmorimo i posebno kad je ovako lijepo vrijeme već oko 4, 5 sati smo ili u dvorištu ili negdje na igralištu, u šetnji, u vožnji. (S_1)

Kad napravimo to sve, kad ja sjednem i ostatak dana sam ja s djetetom. Igramo se ili radimo nešto po vani ili jel, spremamo zajedno kuću, danas smo zajedno spremale (...) da sve bude čisto. Slagale veš zajedno, prale dvije mašine i tako Mislim, znaš ono(smijeh), evo to. I onda ostatak dana sam s njom, zabavljamo se, sve što ona ima svoje potrebe. (S_3)

Pa ne, što sam starija sve manje. Ne opterećujem se više tako. Zato što kako bih rekla. Nije, ne mislim da je svrha uopće u, kako bih rekla, u balansiranju između posla i kuće da sve mora bit tip top jer ne može. I to san ja shvatila jer imam puno stvari bitnijih. Ja nekad odem s malom, pustim to sve, pa se nešto s njom poigram. Hmm, kako bih rekla, važno je, ali ako se čovjek uhvati da mu je to najvažnije, može se uhvatit u jednu gadnu kolotečinu čišćenja, posla, čišćenja, a posla da apsolutno ništa drugo ne radi. A ja, ja sam to primijetila zato što sam ja jako dugo bila sama i znam šta je slobodno vrijeme i shvatila sam što je ovo i da ja negdje moram popustiti da bismo mi svi bili normalni. I mala i ja i da ja budem isto normalna. (S_4)

5.4. Pomoć obitelji u obavljanju kućanskih poslova

Svakako, žene, majke nisu same u obnašanju dužnosti brige za kućanstvo već im u tim poslovima često pomažu njihovi supružnici ili partneri te djeca u poslovima primjerenim za njihovu dob. Sugovornice navode kako su poslovi najčešće ravnopravno raspodijeljeni između njih i partnera te da se poslovi dijele na „muško-ženske“ samo kada zahtijevaju veću količinu (muške) fizičke snage ili veću (žensku) preciznost. No, svejedno, i dalje je prisutna tradicionalna podjela poslova koja je shvaćena kao „normalna“ i „jasna“ (Derado, Petrić, Tomić-Koludrović, 2020).

Kažem ravnopravno smo raspoređeni. On nekad kad vidi da je u kući možda prašina uzme usisavač, ja njemu ne moram reć e ajd usisaj. Isto tako kažem kuhanje ručka i to sve. (S_1)

Od supruga imam jako veliku pomoć. Moj suprug je sposoban, zna svašta napraviti i on nekad skuha. Što se tiče usisavanja, spremanja, glačanja, sve obaveze dijelimo po pola. (S_2)

Evo muž kosi travu, evo, ja to ne radim. A i to nije moje, mislim, onak, neki posao. (S_3)

Ako se potrefi da mi je suprug kod kuće onda on ode s njima van prošeće ili tako nešto. U biti pomaže mi oko toga. Ili vikendom kad kažem spremat ću kuću dva sata, on se s njima voza ili nešto tako. (...) On voli, na primjer usisavat i tak neke stvari kad ja radim ako je on kod kuće, on će i skuhat, ako mu napišem što treba i tako uskoči s tim, pa onda opet imamo više slobodnog vremena. (S_6)

Sugovornice navode kako svoju djecu odgajaju od malena urednom i organiziranom načinu življenja u domaćinstvu te kroz njihovo odrastanje zahtijevaju poslove koji su primjereni njihovim godinama, te tako, uz odgoj, djeca čine određenu količinu pomoći svojim majkama u obnašanju kućanskih poslova. Djecu se uči „zajedničkim“ poslovima, bez odvajanja na „muško-ženske“ poslove što vodi modernijem orijentiranju (Leinert Novosel, 2018).

A i sama moja djeca su odgojena tako da pospreme iza sebe, hmm, da, hmmm slože odjeću, slože krevete, tako da, koliko su veća ima više pomoći od njih. Tako da, u biti međusobno pomažemo jedini drugima i jako, jako dobro surađujemo. (S_2)

Da, svi znaju ispraznit i napunit perilicu za suđe (smijeh). (...) Evo, recimo, dečki oni znaju ovaj prostrt veš, znači rublje, pospremati svoju sobu, suprug vodi, mi imamo OPG, on vodi račun o tome, ponekad i oni nešto naprave, nije da ne znaju. I vole pomoć, ne mogu ja reć da ja sad baš sve sama radim. Radim i naučila sam ih da i oni znaju isto. (S_5)

Pa eto, od supruga da. On će napraviti bilo šta u kući kad vidi, ne moram mu reć, ako su djeca nešto rasipala usisat će ili će skuhat ako treba pripremit večeru ili nešto i djeca, eto, relativno su mala, ali ova starija, ona će spremit svoju sobu, obrisat

će stol, obrisat će suđe, pomoći će mi objesiti veš i takve stvari koje su primjerene njenoj dobi i želi se uključivati u domaćinstvo. Jedino to od njih. (S_6)

Sugovornice takav način odgoja smatraju vrlo važnim te ga povezuju sa svojom strukom koja od njih zahtjeva različite metode odgoja koje koriste i kod kuće i na poslu.

Ona je naučena tako da kad ja kuham ona je sa mnom, meni pomaže. I sve radimo zajedno, dakle, nema sad da ću ja nju zapostaviti, ona misli da se mi tad igramo. Dam joj da guli mrkvu, da jede tu mrkvu što je ogulila, da mi pere povrće ili znaš ono, bilo što kroz igru da i onda uči rezati odmah. Da to je onak, sve uči. Zna već mazati kruh sama, prirediti si večeru. Pa, ja mislim da je to dobro jer ona isto stječe radne navike. (S_3)

Očekujem zato što mislim da je to korisno pogotovo za djecu da se nauče, da steknu neke navike radne. To će im trebati i u budućnosti. Znači, ako sad neće naučiti roditelj ko će drugi naučiti? Odnosno to su njihove obveze, bi trebale biti. (S_5)

Eto, što radim u vrtiću pa i sa djecom tamo njima usađujem navike spremanje igračaka i ostalih stvari, samim tim tako i kod kuće svojoj. (...) Ali u sve to su uključena i moja djeca, one mi pomažu brišu stol i tako. Ne zato što to moraju, nego zato što im je to zanimljivo kad vide da ja radim. (S_6)

Nadalje, premda su sugovornice i njihovi partneri oboje zaposleni, često dolazi do potrebe uključivanja njihovih roditelja odnosno baka i djedova u čuvanje djece dok su roditelji odsutni, tijekom njihova radnog vremena. Sugovornice navode kako im je takva pomoć od velike važnosti i cijene ju te su vrlo sretne što imaju takvu mogućnost brige od djeci.

Kao što sam već i rekla, moja majka (...) Pomaže mi od početka, znači otkad su mi djeca bila mala, ja sam krenula raditi vrlo brzo nakon 6 mjeseci zbog financijske situacije. Ona je uskakala oko brige za obje. Djecu sam upisala u vrtić sa 3 godine tako da je, hmm, ovoga, ona u tom trenutku bila nekako i oslobođena tih obaveza, ali kad su djeca krenula u školu, onda je, ona mi pomaže oko kuhanja. To mi je u biti najveće, najveća pomoć. Hmm, otprati mi djecu u školu i dočeka ih. Hmm, jako je skupo imati nekoga u kući tako da mi je ona u biti na taj način pomogla i financijski. (S_2)

(...) obavimo jutarnju higijenu, dolazi joj djed ju čuvat. Ja oko 7 i 15 krećem na posao. (...) Moj tata čuva unuku svoju. (S_3)

Mama mora uskakat, moj posao nije baš fiksni tako da imamo i sjednice i dosta toga, tako da može mi neko uletit kad mi treba. Evo mi sad pričamo, možemo zato što je moja mama, jel, kako bi ja da plaćam ženu koja zna radit, nikako. Teško, a ne bi riječi progovorili da mi je mala tu (smijeh). (S_4)

Pa znači, suprug i ja eto tako smo si iskombinirali upravo zbog tog što nemamo za čuvanje mlade. Jedino svekrva, znači, uskoči nekad do 3 sata za mlade dijete dok sad još nije upala u vrtić jer je ona bolesna i starija pa ne može naravno uvijek. (S_6)

5.5. Suprotstavljenost slobodnog vremena, obitelji i posla

Kada je riječ o suprotstavljenosti obitelji i djece, posla i slobodnog vremena, sugovornice navode kako često jedna od tri stavke mora patiti odnosno da nemaju dovoljno vremena za dobro organizaciju. Najčešće je to nauštrb slobodnog vremena odnosno njihovih slobodnih aktivnosti koje stavljaju na pauzu u periodu od nekoliko godina ili ih potpuno zanemaruju i napuštaju. Prema Leinert Novosel (2018) majka u 90% slučajeva svoje slobodno vrijeme koristi radeći za obitelj, dok samo 2% koristi za sebe.

A onda sad, evo, od kao djevojka sam dugo vremena pjevala u zboru, međutim, isto kako sam se udala i dobila dijete, to mi je onako bilo ostalo po strani. Međutim, evo, unazad par mjeseci sam se ponovno vratila u zbor, hmmm, iz razloga što mi je dijete onako, dovoljno sad veliko da nije problem kad ja odem navečer u 7 sati, izađem iz kuće i kad me nema, ne znam, dva, tri sata. Kad je bila manja njoj je to stvaralo problem. (S_1)

Imala sam prije puno aktivnosti. Vodila sam udrugu i svašta nešto. Sada u slobodno vrijeme ili pročitam neku knjigu ili odem iskreno s kolegicom na kavu negdje ili odem negdje u prirodu sama. (S_5)

Također, sugovornice navode kako zbog količine obaveza često nemaju vremena za kvalitetan odmor koji također ubrajaju u svoje slobodno vrijeme. Užurbani ritam življenja odnosno svakodnevni odlasci na radno mjesto, briga za djecu i kućanstvo oduzimaju puno energije te ostavljaju malo mjesta za odmor. To pokazuje i istraživanje Tomić-Koludrović, Petrić, Puzek, Zdravković, (2018) gdje navode da ženino slobodno vrijeme uvelike ograničavaju zaposlenje i djeca.

Zato jer, meni je jako malo potrebno da se ja regeneriram, a nemam to u danu recimo. E to mi, to bi baš onako, kad mi muž ne bi radio cijeli dan, noć i dan non stop. I onda da on, onak dođe u neko normalno vrijeme i onda ja kažem, e sad ja mogu, e to mi onak, baš fali. I jako volim kad mi dijete ode na čuvanje negdje. Onda, onak sve ulagano radim. (S_3)

Pa ništa mi nije teško, samo bi volila da imam više slobodnog vremena. Ja bi rekla da ja to dobro balansiram, zaista ne vidim neki problem. I dobro, ja sam se i ovdje snašla, ja sam nekad dolazila sat vremena ranije, kopirala note, sve im pripremala. Ja za to više nemam vrijeme, fizički je to neizvedivo. Onda to sve radim unutar sata, daj im ajde kopiraj, ti napravi ovo. Zaposlila sam ih svih. Je, raspodijelila sam ih, dok sam bila sama mislim, to su neki drugi kolege rade uvijek. Ja sam, meni je to bilo kako bi rekla, ja sam imala vremena. Bila sam, rekla bi posvećena poslu. Iako posvećena i dosta sam radila dodatno i sve sam ja to doživljavala, jednostavno i dan danas volim ja te svoje učenike, ali ja to sebi jednostavno više ne mogu priuštiti. Tako da, koliko mogu, mogu. Ja mislim da kao majka, trudim se napraviti najbolje što mogu i za svoje dijete i za kuću i za ovdje i da niko, nekako u tom danu ne pati, da se sve obavi nekako, jeli. Da ne plivamo, da funkcioniramo i da je sve okej. (S_4)

Hmmm, najteže mi je da se osjećam odmorno. Na primjer, uskladiti to da sam ja odmorna i za jedno i za drugo. Uvijek na primjer, ako radim ujutro onda mi je bitno da sam odmorna, tamo provest što više planiranih aktivnosti koje moram napraviti. A onda, ako dođem kuć, nekad sam umorna, pa bi rađe odspavala nego napravila nešto u kući, tako da mislim, jedino me taj san sputava i to s obzirom da mi je i dijete još uvijek malo, pa onda mi je to nekad onako malo(...) bude mi stresno i onda mislim, umorna sam, ne mogu ništa, ali doslovno imam osjećaj u tom trenu, kad zažmirim 5 minuta i podignem se, onda mogu sve napraviti. Onda opet mogu napraviti i šta sam mislila oko kuće i bit s djecom i ne smeta mi ni što sam se rano probudila ni ništ. Jednostavno, možda neki predah, ne treba mi puno, 5-10 minuta i onda je to sve okej. (S_6)

Na pitanje kada i kako provode i ispunjavaju slobodno vrijeme, sugovornice najčešće odgovaraju kako im je slobodno vrijeme u večernjim satima, kada su sve dnevne obaveze oko posla, obitelji i kućanstva obavljene.

Tako da smo zapravo, od 8 sati imam neko vrijeme slobodno. U to vrijeme najčešće se bavim svojim hobiem koji imam pa rješavam te stvari, pripremam se za sutradan za školu, porazgovaram sa suprugom malo, provedemo neko zajedničko vrijeme. (S_1)

U biti to mi je odmor za dušu i tijelo, ali jako volim čitati u slobodno vrijeme, kad legnem u krevet, suprug ostaje gledat tv, ja odlazim, stavljam djecu na spavanje, negdje oko 9, pola 10, tuširam se i odlazim čitat knjigu. To mi je ono odmor za dušu. Nekad čitam i stručnu literaturu, ali najviše se opuštam uz neke svoje knjige. Evo, trening i čitanje. (S_2)

Da to navečer da, kad stignem. To kad ne moram odradit nešto za školu, onda to (filmovi, serije, knjige). (S_3)

Eto, eventualno ako pročitam neku knjigu, to volim radit. Znači to isto tako, kad popodne djeca spavaju ili tako nešto, uglavnom onda. Kad su one negdje zbrinute, onda ću uzet vrijeme za sebe, onda me baš briga, ne moram ništa radit, to mi je slobodno vrijeme. (S_6)

6. Zaključak

Temeljni cilj ovoga istraživanja bio je istražiti i ispitati kako se visokoobrazovane žene koje su zaposlene u odgojno-obrazovnim ustanovama snalaze u ulozi na svome radnom mjestu te ulozi majke i domaćice. Jasno je vidljivo kako se kod ovih žena odnosno sugovornica javna i privatna sfera života preklapaju i međusobno prožimaju te je jako bitna dobra organizacija vremena tijekom dana, tjedna, mjeseca ili čak godine.

Rezultati ovog kvalitativnog istraživanja prvenstveno pokazuju kako žene unatoč poslovnim obavezama i poslovima koje iziskuje domaćinstvo, najviše vremena pridaju svojoj obitelji. Primarni cilj je dakle obitelj, ali bez zanemarivanja poslovnih i kućanskih obaveza što dovodi do česte pojave umora i visoke količine stresa tijekom dana. Također, bitno je istaknuti da visokoobrazovane žene imaju visoku razinu samopouzdanja koje je ključno, pokazalo se, u balansiranju i načinu shvaćanja svih obaveza koje imaju na poslovnom i privatnom planu. Takvo samopouzdanje su stekle uglavnom tijekom studija gdje su postajale samostalne, gradile svoje osobnosti te se pripremale za svoj obiteljski i javni život. Samim time, sugovornice ne smatraju da su svi kućanski poslovi i odgoj djece direktno vezani za

njih, odnosno da je žena ili majka osoba koja ih mora obaviti već očekuju sudjelovanje supruge ili partnera u poslovima pa čak i od djece. No, svejedno smatraju kako odgovornost za kućanstvo i djecu ipak na njima što najčešće povezuju sa tradicionalnim odgojem odnosno tradicionalnom raspodjelom poslova između muškaraca i žena. Nadalje, njihova pedagoška struka im uvelike olakšava obavljanje obaveza vezanih uz djecu i odgoj jer su već u mladosti odnosno u periodu prije vlastite djece stekle određena iskustva. Ono što ih razlikuje od tradicionalnih obiteljskih uloga jest svijest o potrebi za odmorom i slobodnim vremenom izbacivanjem određenih poslova koje smatraju nepotrebnim. Međutim, to je opet s ciljem da mogu što kvalitetnije obavljati radne i obiteljske uloge. Iako se mijenjaju stavovi o raspodjeli kućanskih poslova, praksa pokazuje da se to teško ostvaruje. Žene i dalje same smatraju da je to njihova odgovornost pa je pitanje kako će se uopće kod samih žena iskorijeniti ti duboko internalizirani stavovi, a time stvoriti preduvjeti za stvarnu ravnopravnost među spolovima u obitelji i društvu.

7. Prilozi

7.1. *Suglasnost*

Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju u sklopu završnog rada

Sugovornica: _____

Istraživačica: _____

1. Pristajem sudjelovati u istraživanju. Obaviještena sam o pojedinostima istraživanja i o njima posjedujem odgovarajuće pisane informacije.
2. Ovlašćujem istraživačicu da koristi podatke dobivene putem intervjua.
3. Potvrđujem da:
 - a) Razumijem da je moje sudjelovanje dobrovoljno i da se mogu povući u bilo koje vrijeme bez navođenja razloga i bez ikakvih posljedica.
 - b) Podaci intervjua bit će korišteni isključivo u svrhu ovog istraživanja.
 - c) Povjerljivost podataka zajamčena mi je prema etičkim pravilima znanstvenog rada.
 - d) Obaviještena sam da će intervju biti sniman diktafonom i transkribiran.
 - e) Razumijem da nijedan dio razgovora koji će biti korišten za publikacije neće sadržavati podatke koji bi mogli ukazivati na moj identitet.
 - f) Razumijem da će podaci iz razgovora (transkripti i audio snimke) biti sigurno pohranjeni na primjeren način.

Potpis: _____

(Sugovornica)

Potpis: _____

(Istraživačica)

Mjesto i datum: _____

7.2. Kodna tablica

Odnos visokog obrazovanja i kućanskih poslova	Uloga studija u obiteljskom životu	<ul style="list-style-type: none"> • uloga studija • učenje o kućanskim poslovima • samopouzdanje • iskustvo u struci
	Formiranje i učenje o kućanskim poslovima	
	Stavovi okoline na visokoobrazovane žene	
Balansiranje između stalnog posao i kućanskih poslova	Nedostatak vremena za kućanske poslove i obitelj	<ul style="list-style-type: none"> • raspodjela poslova • pozitivne i negativne strane smjenskog rada • briga o kućanstvu • pripreme za stalni posao • manjak sna i osjećaj umora
	Organizacija kućanskih poslova tijekom dana i rad od kuće	
	Smjenski rad i kratkotrajno radno vrijeme	
Važnost kućanskih poslova i obitelj	Doživljaj i utjecaj kućanskih poslova	<ul style="list-style-type: none"> • hraniteljica i nositeljica obitelji • organizacija vremena • zanemarivanje poslova • odgađanje poslova • olakšavanje poslova • izbjegavanje poslova • grižnja savjesti
	Osjećaj odgovornosti za obavljanje kućanskih poslova	
	Važnost obitelji i kućanski poslovi	
Odgoj djece i poslovi	Pomoć supruga i djece u kućanskim poslovima	<ul style="list-style-type: none"> • uključenost djece • rano učenje djece • pomoć baka i djedova
	Odgoj djece, stalan posao i kućanske obaveze	
	Pomoć šire obitelji u čuvanju djece i brizi o kućanstvu	
Suprotstavljenost slobodnog vremena, obitelji i posla	Suprotstavljenost obitelji, djece i slobodnog vremena	<ul style="list-style-type: none"> • uloga supruga • slobodno vrijeme s

	Načini dobivanja i iskorištavanja slobodnog vremena	djecom <ul style="list-style-type: none"> • popodnevni odmori • hobiji • slobodno vrijeme • želja za slobodnim vremenom
--	---	---

7.3. Protokol

OBRAZOVANJE

1. Dob
2. Jeste li u braku? Koliko dugo?
3. Imate li djece? Koliko?
4. S kime dijelite kućanstvo?
5. Koje je vaše zanimanje i razina stručne spreme?
6. Kojeg zanimanja je vaš suprug te koja je njegova razina stručne spreme?
7. Smatrate li da je vaše duže školovanje utjecalo na vas kao domaćicu? Zašto?
8. Smatrate li da je vaše visoko obrazovanje utjecalo na ispunjavanje uloge domaćice u potpunosti? Zašto?
9. Smatrate li da je zaposlena, visokoobrazovana žena ako ne izvrši svoje kućanske obaveze loša domaćica? Zašto?
10. Smatrate li da ste jednako dobra domaćica kao niže obrazovana žena? Zašto?
11. Na koji način vas je vaše visoko obrazovanje ograničilo ili proširilo mogućnosti u ostvarivanju kao domaćice?
12. Smatrate li da ste uspješniji i da se ističete nekim drugim kvalitetama u društvu od žena nižeg obrazovanja od vas uključujući i kao domaćica?
13. Smatrate li da je vaša obitelj na dobitku ili gubitku s obzirom da ste visokoobrazovana zaposlena žena u odnosu na vas kao domaćice?
14. Kako biste opisali shvaćanje okoline na vas kao domaćicu i visoko obrazovanu ženu?

RADNO I SLOBODNO VRIJEME

1. Kako izgleda vaš tipičan radni dan (odlazak na posao i vrijeme provedeno kod kuće)?
2. Smatrate li da više energije utrošite na izvršavanje svojeg stalnog posla ili oko kućanskih poslova bez obzira na količinu utrošenog vremena?
3. Opišite koje kućanske poslove najčešće obavljate? Zašto?
4. Postoje li poslovi koje ne stignete obaviti zbog svojeg stalnog posla?
 - a) Ako ih ne uspijete izvršiti smatrate li da niste ispunili svoj zadatak?
5. Postoje li poslovi koje namjerno ne prakticirate jer nemate vremena za njih zbog stalnog posla?
 - a) Je li vas zbog toga okolina može smatrati manje domaćicom nego manje obrazovanu ženu?
6. Što biste rekli da vam je najteže u balansiranju kućanskih poslova i svojeg stalnog posla?
7. Sputavaju li vas kućanski poslovi u smislu da se ne stignete odmoriti za svoj stalni posao ili odmoriti općenito?
8. Što radite u svoje slobodno vrijeme? Imate li hobi ili neku aktivnost koju prakticirate radi svojega zadovoljstva?

POMOĆ I KUĆANSKI POSLOVI

1. Dobivate li kakvu vrstu pomoći oko kućanskih poslova od supruga i/ili djece odnosno ukućana i oko čega?
2. Očekujete li pomoć od svojih ukućana u izvršavanju kućanskih poslova svakodnevno? Zašto?
3. Tko pomaže u brizi oko djece dok ste vi odsutne (na poslu, slobodna aktivnost, slobodno vrijeme)? (Jesu li to bake (svekrva, majka) ili muž?)
4. Je li bilo potrebno ikada kombinirati vlastito radno vrijeme s obavezama djece (smjena u školi ili vrtiću)?
5. Osjećate li se odgovornom za izvršavanje kućanskih poslova (npr. priprema ručka ili večere, pranje rublja, čišćenje prostora za život...)?
6. Smatrate li da se kućanski poslovi podrazumijevaju da budu „ženski“ poslovi odnosno da je žena/majka osoba koja ih „mora“ izvršiti?
7. Želite li nešto nadodati?

7.4. Podaci o sugovornicama

	DOB	ZANIMANJE	BROJ DJECE
Sugovornica 1 (S_1)	36 godina	Učiteljica razredne nastave	1
Sugovornica 2 (S_2)	43 godine	Odgojiteljica u pedagoškoj ustanovi	2
Sugovornica 3 (S_3)	36 godina	Učiteljica razredne nastave	1
Sugovornica 4 (S_4)	35 godina	Učiteljica u glazbenoj školi	1
Sugovornica 5 (S_5)	41 godina	Odgojiteljica u pedagoškoj ustanovi	2
Sugovornica 6 (S_6)	29 godina	Odgojiteljica u pedagoškoj ustanovi	2

	DATUM ODRŽAVANJA INTERVJUA	MJESTO ODRŽAVANJA INTERVJUA	VRIJEME TRAJANJA INTERVJUA
Sugovornica 1 (S_1)	21.5.2021.	Belišće	45 minuta
Sugovornica 2 (S_2)	22.5.2021.	Belišće	35 minuta
Sugovornica 3 (S_3)	24.5.2021.	Valpovo	23 minute
Sugovornica 4 (S_4)	4.6.2021.	Zadar	32 minute
Sugovornica 5 (S_5)	25.6.2021.	Belišće	22 minute
Sugovornica 6 (S_6)	25.6.2021.	Belišće	25 minuta

9. Literatura

Bartolac, Andreja, Kamenov, Željka (2013). „Percipirana raspodjela obiteljskih obveza među partnerima i doživljaj pravednosti u vezi“, *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 51 (1): 67-90.

Berc, Gordana, Kokorić, Blaženka Slavica (2012). „Slobodno vrijeme obitelji kao čimbenik obiteljske kohezivnosti i zadovoljstva obiteljskim životom“, *Kriminologija & socijalna integracija : časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 20 (2): 15-27.

Bertek, Tihana, Dobrotić, Ivana (2016). *Žena, majka, radnica Usklađivanje obiteljskih obaveza i plaćenog rada u Hrvatskoj*, projekt: “Žene na tržištu rada - procjena utjecaja roda” Zagreb, B.a.B.e. – “Budi aktivna. Budi emancipiran.”, Sadžakov & Sarnavka.

Čudina-Obradović, Mira, Obradović, Josip (2000). „Obitelj i zaposlenost izvan kuće: međusobno ometanje i/ili pomaganje“, *Revija za socijalnu politiku*, 7 (2): 131-145.

Derado, Augustin, Petrić, Mirko, Tomić-Koludrović, Inga (2020). „Relacijske rodne strategije u podjeli kućanskih poslova“, *Revija za sociologiju*, 50 (3): 321-351.

Državni zavod za statistiku (2021). *Žene i muškarci u Hrvatskoj 2021*.

Galić, Branka (2002). Moć i rod, *Revija za sociologiju*, 33 (3-4): 225-238.

Galić, Branka (2004). „Seksistički diskurs rodnog identiteta“, *Socijalna ekologija: časopis za ekološku misao i sociologijska istraživanja okoline*, 13 (3-4): 305-324.

Galić, Branka (2011). „Žene i rad u suvremenom društvu – značaj „orodnjenog“ rada“, *Sociologija i prostor : časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 49 (1): 25-48.

Giddens, Anthony (2007). *Sociologija*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Halmi, Aleksandar, Crnoja, Josipa (2003). „Kvalitativna istraživanja u društvenim znanostima i humanoj ekologiji“, *Socijalna ekologija: časopis za ekološku misao i sociologijska istraživanja okoline*, 12 (3-4): 195-210.

Jurčević Lozančić, Anka, Kunert, Anabela (2015). „Obrazovanje roditelja i roditeljska pedagoška kompetencija, teorijski i praktički izazovi, *Metodički obzori : časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 10 (22): 39-48.

Leinert Novosel, Smiljana (2018). "Društveni položaj žena u Republici Hrvatskoj: žena i obitelj (1999. – 2016.)", *Politička misao: časopis za politologiju*, 55(1): 53-72.

Lučić, Kata (2007). „Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi“, *Odgojne znanosti*, 9 (1): 151-165.

Potkonjak, Sanja (2014). *Teren za etnologe početnike*. Zagreb: Hrvatsko etnološko društvo.

Račić, Marta (2013). „Modeli kompetencija za društvo znanja“, *Suvremene teme: međunarodni časopis za društvene i humanističke znanosti*, 6 (1): 86-100.

Tomić-Koludrović, Inga, Petrić, Mirko, Puzek, Ivan, Zdravković, Željka (2018). *Rodni stavovi i prakse u Hrvatskoj Izvještaj o kvantitativnim rezultatima projekta GENMOD*, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Split.